ANTIKAPITALIST

WWW.SOCIALISTER.SE NR 47 • APRIL 2012 • 10KR

Teknokratregeringar och
mer makt åt Bryssel...

En krisande kapitalism på kollisionskurs med demokratin

Marknadsmekanismer sänker den högre utbildningen

Krisen i Grekland - en utmaning för vänstern

Generalerna, islamisterna och den egyptiska revolutionen

ledare | VAD BÖR GÖRAS?

Bäst i klassen på privatisering

Sedan 1996 har Sverige stigit snabbast i rankingen av rika länders liberalisering, enligt tankesmedjan Heritage Foundation. Tydligen sticker vi ut lite extra när det gäller friskolan och järnvägen, och vi är alldeles unika med att tillåta en till 100 % skattefinansierad skola gå med vinst. Detta är den nya svenska modellen. Inte något att skryta med.

IDAG ÄR DET TYDLIGT vilket högt pris vi betalat för denna plats i rankingen. Det senaste året har skandalerna duggat tätt inom den privatiserade välfärden. Allt fler inser att bolag som Carema och Baggium inte driver äldreboenden och behandlingshem i första hand, utan är storbolag som gör vinster åt riskkapitalister på bekostnad av de boende och de anställda. Dessa bolag dränerar givetvis offentlig sektor på enorma resurser, vilket leder till konstanta nedskärningar i kommunala verksamheter.

Gräsrötternas politiska och fackliga organisering måste stärkas för att hitta kampmöjligheter, och det behövs folkbildningsprojekt om privatiseringens katastrofala konsekvenser.

MEN INTE BARA de materiella resurserna försvinner ur offentlig sektor utan också ett demokratiskt medborgarperspektiv, där välfärden är en del i ett gemensamt samhällsbygge. Idag domineras offentlig sektor av ett marknadstänkande där ekonomi och budgetdisciplin står över allt annat. I utbildningssystemet är begrepp som 'genomströmning' en variant av fabrikens Taylorism. Kontrollen av de anställda har ökat, likaså arbetsbördan. Ständiga kvalitetssäkringar och utvärderingar reducerar verksamheter till meningslösa siffror och rankinglistor, och slukar allt mer resurser. Eftersom demokrati inte finns i näringslivet ska det inte heller finnas i det offentliga, och medborgaren har degraderats till kund. Det är inget gott betyg åt vänstern och svensk arbetarrörelse att dessa försämringar genomförts så obehindrat.

DET FINNS INGA snabba genvägar till en friskare rörelse. Gräsrötternas politiska och fackliga organisering måste stärkas för att hitta kampmöjligheter, och det behövs folkbildningsprojekt om privatiseringens katastrofala konsekvenser. Vi behöver återta klass som ett kollektivt kampbegrepp, synliggöra intressekonflikterna, och gå på offensiven. Vad har vi att förlora? ■

Samma tricks över hela Europa

Borgerliga förslag om sänkta ungdomslöner eller Reinfeldts utspel om att vi ska jobba tills vi är 75 är inte unika, utan ligger i linje med förslag från hela den politiska överklassen i Europa. Krisen har blivit en politisk möjlighet för dem – det som Naomi Klein kallade chockdoktrinen. Samma argument och samma medicin upprepas i alla europeiska länder.

DET HANDLAR OM att kapitalisterna vill öka sin globala konkurrenskraft, och det gör de genom att klämma ut mer vinst ur arbetarna. Till sin hjälp har de villiga politiker och en arsenal av strategier. För att tjäna pengar ur det offentliga kan de antingen köpa folkets gemensamma tillgångar billigt när verksamheter privatiseras, eller så kan de driva offentlig verksamhet och ta ut delar av skattemedlen som vinst, som i Caremas äldreboenden.

I politikernas uppdiktade matematik är det omöjligt att ha råd med pensioner, men det finns gott om pengar till att avveckla förmögenhetsskatten, uppdatera JAS och ha ett skolsystem som läcker pengar som ett såll till riskkapitalbolag.

Varje kapitalist försöker också ständigt minska lönekostnaderna och pressa ned priset på arbete. Det kan de göra genom direkta lönesänkningar, som sänkta ungdomslöner, men det kan också innebära att tvinga de som jobbar att göra mer arbete på samma tid, till exempel genom personalminskningar. Ytterligare en strategi för näringslivet för att flytta medel från det offentliga till det privata är att kräva statliga bidrag, som exempelvis sänkta arbetsgivarutgifter eller att använda sig av subventionerad arbetskraft, som i Fas3.

FÖR ATT SÄLJA IN dessa beska droppar pågår det en ideologisk krigföring. Här framställs ekonomin som styrd av naturlagar, och kriser som naturkatastrofer och inte effekter av politiska prioriteringar - för då finns det ju alternativ.

EN DEL AV DEN ideologiska krigföringen går också ut på att splittra och spela ut olika grupper mot varandra. Det är plikttrogna nordeuropéer mot lata och slarviga sydeuropéer, köttbergsgenerationen mot de unga med osäkra anställningar – eller tvärtom - bortskämda nittiotalister mot 40-talister som var pionjärer och byggde upp välfärden. I politikernas uppdiktade matematik är det omöjligt att ha råd med pensioner, men det finns gott om pengar till att avveckla förmögenhetsskatten, uppdatera JAS och ha ett skolsystem som läcker pengar som ett såll till riskkapitalbolag.

DET ÄR VIKTIGT ATT lära sig känna igen dessa tongångar, det är den europeiska överklassens visa. De är villiga att privatisera alla delar av våra liv för att öka sina vinster. Vi måste ta strid för våra klassintressen, mot en växande nyfattigdom och för solidaritet över gränserna. ■

Sverige försörjer diktaturer

Efter Ekots avslöjande om att en svensk myndighet i hemlighet hjälper den saudiska regimen att bygga en vapenfabrik, fick vi än en gång höra Bildt försvara samarbeten med diktaturer. Enligt Bildt är det viktigaste att ”ingångna avtal ska fullföljas”. Men efter den arabiska våren har det blivit svårare att sälja in den typen av argumentation. Det hela blev än mer konkret när det kom fram att demokratiaktivister i Bahrain slagits ner med svenska vapen. Affären med vapenfabriken är även talande för hur man ser på demokrati på hemmaplan. Alla dokument om vapenfabriken är hemligstämplade och arbetet har skett bakom ryggen på riksdagen och folket. Det är också uppenbart hur omöjligt det är i praktiken att förena nationalism med demokrati, är det viktigare med svensk exportindustri än med demokratirörelser i arabvärlden?

SKANDALEN MED vapenfabriken har lett till att hela vapenexporten ifrågasatts, och inte en dag för tidigt. Svenska politiker har länge smutsat ner sina händer med vapenaffärer medan de utåt vurmat för FN, den svenska neutraliteten och mänskliga rättigheter. Det framhålls gärna att Sverige har ett av världens strängaste regelverk när det gäller vapenexport, att det bara är tillåtet i undantagsfall och inte till diktaturer eller krigförande länder. Men så ser det inte ut i verkligheten där undantagen är många och diktaturerna hela femton stycken, därbland Oman, Pakistan och Jordanien. Efter invasionen av Irak 2003 fördubblades den svenska vapenexporten till USA, då utan tvivel ett krigförande land. 2011 sålde Sverige vapen för 14 miljarder kronor, och de senaste tio åren har det ökat med 350 %. Sverige säljer mest vapen per person i världen. En av de största köparna är just diktaturen Saudiarabien som stod för en femtedel av exporten förra året.

Demonstranter i Bahrain, stoppade med svenska vapen

VARFÖR JUST Saudiarabien? Dick Sträng, tidigare forskningsledare på FOI (Totalförsvarets forskningsinstitut), som ledde arbetet med vapenfabriken, går rakt på sak i en debattartikel i Svenska Dagbladet. Vi måste ta saudiernas sida i kampen mot ett Iran som han anser kan ha kärnvapen inom några månader. Då är det lika bra att ”Israel gör som man gjorde i Syrien för några år sedan, jämnar kärnvapenambitionen med marken”.

2011 sålde Sverige vapen för 14 miljarder kronor, och de senaste tio åren har det ökat med 350 %. Sverige säljer mest vapen per person i världen. En av de största köparna är just diktaturen Saudiarabien som stod för en femtedel av exporten förra året.

SVERIGE ÄR ALLTSÅ INTE neutrala utan ytterst måna om att delta och placera sig på en fördelaktig plats i det geopolitiska spelet. Saudiarabien är USA:s viktigaste allierade i Mellanöstern, och än mer så efter Mubaraks fall.

DICK STRÄNG MENAR att Saudiarabien nu behöver nya vänner i Europa, speciellt sådana som man kan köpa vapensystem av, eftersom man ”behöver komma bort från ett alltför påfrestande nära klientförhållande till USA, som dessutom är mycket impopulärt inom landet.” Sverige ska alltså vara USA:s förlängda och oförargliga arm så att den interna kritiken tystas. Man kan ana att regeringen inte står på en eventuell saudisk demokratirörelses sida, utan då är det bra mycket viktigare med stabilitet. ■

GÅ MED I INTERNATIONELLA SOCIALISTER!

Att kämpa för ett annat samhälle, och mot kris och nedskärningar, kräver samarbete och organisering. Ensam är ingen socialist stark. *Internationella Socialister* är en förening baserad på Göteborgs universitet som anordnar möten, protester och filmvisningar. Vi producerar tidningen *Antikapitalist* 5 ggr per år. Vi är också aktiva i bredare rörelser, kring frågor som antifascism.

För att bli medlem:

Mejla oss dina kontaktuppgifter och betala in 100 kr

Prenumerera!

Mejla adressuppgifter. Betala 100 kr till konto (se bredvid), skriv prenumeration och namn i meddelanderutan. ■

Konto: Bankgironummer: 735-5589 **Mejl:** info@socialister.se

VAR VI STÅR

Vi anser att den globala kapitalismen till sin natur är brutal och omänsklig. Ett system baserat på konkurrens, exploatering och profitjakt leder till krig, fattigdom, svält och förtryck.
Den grundläggande orsaken till detta är att välståndet kontrolleras av en liten minoritet trots att den produceras av det stora flertalet. Samtidigt som möjligheterna och resurserna är större än någonsin så ökar klasskillnaderna världen över. Kapitalismen bör avskaffas och ersättas av ett demokratiskt system baserat på människors behov och en bärkraftig utveckling för planeten.

Eliten vill inte ge ifrån sig makten. De visar ständigt att de är villiga att använda vapen och krig för att behålla den. En i grunden annorlunda utveckling förutsätter därför revolutioner som vänder upp och ner på världsordningen. Genom en revolution där majoriteten aktivt deltar i att störta kapitalet kan ett demokratiskt samhälle upprättas, baserat på människors behov. Det är nyckeln till en rättvis och fredlig värld.

Många grupper har ett intresse av att organisera sig och kämpa för förändringar. Arbetare har en särställning bland dessa eftersom de kan organisera sig för att ta kontroll över produktionen och ekonomin. Därför kan de lägga grunden för en verklig demokrati.

Vi är emot alla former av diskriminering. För att upprätthålla sin makt försöker eliten att splittra arbetarklassen. Därför präglas kapitalistiska samhällen av rasism, sexism och homofobi. Effektiv kamp kräver enhet och respekt för den andre. Vi är emot alla former av förtryck.

Kapitalismen är ett globalt system och socialismen måste vara internationell. Vi förkastar kapitalismens uppsplittring av folk på grund av deras nationalitet. Därför är vi för öppna gränser och mot all invandringskontroll, som alltid fungerar rasistiskt. Vi accepterar inte att kapitalistiska stater skall bestämma var människor befinner sig.

Vid början av detta århundradet blomstrade det upp nya stora rörelser mot kapitalism och krig. Vi ser oss som en del av dessa rörelser. Massrörelser består av många olika åsikter och nya idéer och framsteg förutsätter att vi kan ena våra krafter i aktioner och debattera med varandra. Endast i en aktiv uttåtriktad kamp i samarbete med andra kan vi praktisera och vinna framsteg för våra idéer. För att vinna en värld utan kapitalism behöver vi en organisation som kan samla upp idéer och erfarenheter, och handla utifrån dem.

Vi uppmanar alla som är eniga med det som står här att gå med i Internationella Socialister. Vi är baserade på Göteborgs universitet.

ANTIKAPITALIST - Tidsskrift för internationell socialism.
Utgiven av studentföreningen Internationella Socialister
Ansvarig utgivare: Patrik Vulkan
Redaktör: Åsa Hjalmers
Redaktion: Jasmine Geraghty, Martin Kehlmeier, Mattias Nylund, Patrik Vulkan, Carl Wilén
Tryck: Myran Grafiska, Varberg
Kontakt: info@socialister.se
Hemsida: socialister.se
Bankgironummer: 735-5589
ANTIKAPITALIST ges ut fem gånger per år

Tisdagar
INTERNATIONELLA SOCIALISTERS PLANERINGSMÖTE
Vi träffas de flesta tisdagar - se hemsidan **www.socialister.se**

Lördag 31 mars
RADIKALT FORUM – En diskussionsdag om den nya vinstdrivande välfärden
I Lilla Hörsalen på Humanisten, Göteborgs universitet
Kl.12.00-19.00
Med bland andra Sven-Erik Liedman och Daniel Ankarloo
Arr: Internationella Socialister, Socialistiska Läkare och Vänsterns Studentförbund
Program på facebook eller socialister.se

Lördag 31 mars
MANIFESTATION FÖR SÄKER VÅRD
Vårdförbundet inbjuder till en manifestation för säker vård i Göteborg lördag den 31 mars 2012. Samling kl.11.00 på Götaplatsen.

PÅ ABF:
Måndag 2 april
RÄTTEN TILL STADEN?
Hur kan vi förstå dagens stadsutveckling? Förbud mot tiggeri, gatumusik och graffiti ställs mot privatisering och en "lattefiering" av det offentliga rummet. Med avstamp i David Harveys Ojämlikhetens nya geografi ställs frågan: vem har rätt till staden idag?
Med bland andra Catharina Thörn, fil.dr. sociologi och Majsa Allelin, Pantrarna för upprustning av förorten.
kl 18.00 i Folkteaterns foajé, Olof Palmes plats, Göteborg

Söndag 22 april
STADSVANDRING: Proletärer, proggare, punkare - 100 år av sociala rörelser i Haga
Guider: Håkan Thörn professor sociologi och Ann Ighe fil.dr ekonomisk historia. kl 13.00, Samling: Skanstorget 18.
Vandringen kostar 60 kronor, barn under 13 år går gratis. Ingen föranmälan krävs

Torsdag 26 april
STADSVANDRING: Arbetarstaden Göteborg, hjältar och berättelser
Guide: Lars Persson stadsguide
kl 18.00, Samling: Lilla Torget
Vandringen kostar 60 kronor, barn under 13 år går gratis. Ingen föranmälan krävs.

Amanda Tell, sjuksköterskestudent, rapporterar om en gryende kamp mot nedskärningar, låga löner och privatiseringar inom vården där Västerbotten leder vägen.

Doroteaupproret

När ljusmanifestationer och protestmöten inte räckte för att få politikerna att ändra sitt beslut att stänga de fyra akutvårdplatserna i Dorotea i Västerbotten tog lokalinvånarna i slutet av januari saken i egna händer och ockuperade sjukstugan. Om något händer på kvällar eller helger måste de som bor i Dorotea nu ta sig till Åsele eller Vilhelmina för att få akut vård. Detta innebär en resa på fem mil extra för de som bor i själva samhället medan vissa kan få upp till sjutton mil till en akutmottagning. Politikerna har redan dragit ned på akutvården sedan innan genom att byta ut ambulansen i Åsele mot en s.k. akutbil, som endast kan ta med utrustning och personal till en olycka eller sjukdomstillfälle, men som inte kan transportera patienter.

OCKUPATIONEN HAR STORT stöd bland Doroteas omkring 3000 invånare. Första dagen på ockupationen slöt 400 personer upp för att protestera mot nedläggningen och målet är att stanna kvar tills landstinget ändrar sig. På den lokala skolan anordnade lärarna en spontan demokratilektion och tog med sig alla eleverna till den ockuperade sjukstugan. Även i Åsele har invånarna tröttnat på nedskärningarna i Västerbotten och i mitten av mars inleddes där ännu en sjukstugeockupation. Ockupanterna vill sprida budskapet över hela Sverige: ”Det är viktigt att få folk att förstå att det inte bara rör fyra vårdplatser i en liten kommun i södra Lappland utan att det gäller hela

Sverige, såväl glesbygd som stad. Det dras ner överallt. Neddragningarna har pågått under en lång tid men nu börjar människor att reflektera och protestera”, säger Margareta Dahlqvist, en av de tre kvinnor som tog initiativ till ockupationen i Dorotea (citerad i Internationalen 16/2). ■

Inte under 24.000!

Uppropet *Våga Vägra Under 24 000* har under våren tagit ny fart. Protesterna startades förra året av sjuksköterskestudenter i Umeå och spred sig då bland annat till sjuksköterskestudenter i Stockholm vilket har resulterat i att ingångslönerna har höjts i Stockholmsområdet. Den stora uppslutningen där gjorde även att landstinget fick svårt att hitta personal för att fylla semesterluckorna eftersom många vägrade jobba till de låga löner som erbjöds. Under mars månad i år började spridningen av uppropet att accelerera. Studenter i stad efter stad har anslutit sig och nya grupper har dykt upp på Facebook. I Göteborg startades en grupp av Emma Falk som arbetar som sjuksköterska sedan två år tillbaka. Till GP säger hon att ”om fler vågar säga nej till en ingångslön under 24 000 så kan det bli resultat. Får vi högre löner kan det leda till ett kollektivt bättre självförtroende som gör att vi kan orka kämpa för arbetsmiljö, vårdtider och annat”.

VÅRDFÖRBUNDET STÅR inte bakom uppropen, men stöttar dem. Lotta Hjelte, vice ordförande i Västerbottens landsting uttryckte sitt stöd i lokalradion i mars: ”får de nya sjuksköterskorna 24000 i lön när de börjar så då är ju landstinget och kommunerna tvungna att göra något åt lönerna åt dem som redan arbetar”. Nu hoppas studenterna att även resten av landets sjuksköterskestudenter, sjukgymnaststudenter och biomedicinska analytikerstudenter också sluter upp och kräver en ingångslön på minst 24000 kronor. ■

Välfärd utan vinst

Som en direkt följd av Carema-skandalerna bildades nätverket Välfärd utan vinst i Stockholm före jul. Nätverket vill organisera motstånd mot den privatiseringspolitik som de menar har gjort Stockholmsregionen till en nyliberal experimentverkstad. Bakom initiativet står både fackliga och politiska aktivister och engagerade brukare och den 27 mars planeras en demonstration mot upphandlingen av S:t Görans sjukhus. Demonstrationen kommer att hållas framför landstingshuset i samband med att hälso-och sjukvårdsnämnden sammanträder.

NÄTVERKET VÄNDER sig mot att Sverige finansierar riskkapitalbolag med skattebetalarnas pengar och kräver att alla delar av välfärd, vård, skola, omsorg, kollektivtrafik med mera återkommunaliseras. De kräver också bättre arbetsförhållanden och rejäla lönelyft för dem som kör bussen, tar hand om och utbildar barnen, vårdar äldre och sjuka, delar ut posten, släcker bränder - vi som bär upp samhället, helt enkelt. ■

Vad tycker du? Skriv och rapportera, klaga, uppmuntra eller kommentera.
Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inlägg. Skicka till: **info@socialister.se**

KRISEN I GREKLAND

EN UTMANING FÖR VÄNSTERN

Det är i Grekland som striden är som hetast i Europa. Slaget om vem som ska betala priset för krisen är inte avgjort, och alltmer blir den centrala frågan inte om Grekland kommer gå i konkurs utan hur. Proteströrelserna och strejkerna har inte avtagit och i resten av Europa bör vi visa solidaritet med de som står i fronten av kampen mot den krisande kapitalismen. **Thanasis Stavridis** analyserar och förklarar läget.

Regeringen och media i Grekland har bedrivit intensiv skräckpropaganda de senaste två månaderna mot utsikten av en konkurs och ett utträde ur EU. Evangelos Venizelos, finansminister och nyvald partiledare för det socialistiska partiet PASOK, var tydlig när han höll tal i parlamentet inför en omröstning om det nya nödlånet från trojkan (IMF, EU och ECB): ”Det blir antingen hårda besparingar nu eller hårdare besparingar i framtiden. Antingen ett nytt nödlån eller ekonomisk katastrof”. Kathimerini, en borgerlig dagstidning, beskrev i sin tur ett skräckscenario om landet lämnade euron och fick tillbaka sin gamla valuta, drakman:”recessionen skulle stiga till 7,6 %, arbetslösheten till 18,5 % och inflationen upp till 20,2 %...den nya valutan skulle direkt devalveras 75 % ”. 2008, en månad efter Lehman Brothers kollaps i USA, kunde man i samma tidning läsa: ”Recessionen kommer inte påverka Greklands ekonomi. Det grekiska finanssystemet är inte lika beroende av det internationella banksystemet som andra EU-länders. De grekiska bankerna har inte satsat på det farliga systemet med subprimelån utan på traditionella investeringar”. Nu gör de alltså nya tvärsäkra prognoser som är lika lögnaktiga som de förra.

TOPPOLITIKER, JOURNALISTER och näringsliv är eniga om en sak: om Grekland inte får det nya nödlånet kommer folk förlora sin lön och sin pension, bankerna kommer kollapsa, importen stoppas och man kommer behöva överleva utan el, värme och bensin. Vilket hyckleri! På grund av det första åtstramningspaketet har arbetslösheten ökat till 21 % de senaste två åren och varje år har man haft ett handelsunderskott på mellan 10 och 18 % av BNP. Inget land kan i längden leva med ett sådant handelunderskott, frågan blir inte om utan när kraschen kommer. Grekland kommer aldrig kunna betala tillbaka skulderna. En betalningsinställelse är oundviklig. Därför har banker, finansinstitut och hedgefonder slutat ge landet nya lån. Kvar står EU som ensam långivare och dess motiv är att säkra sina egna banker som sitter med stora osäkra lån till den grekiska staten och begränsa spridningseffekterna till andra krisländer som Portugal, Irland och Spanien.

DET ÄR INTE BARA överklassens girighet som är uppseendeväckande utan också den mängd lögner som florerar i media och bland politiker.

LÖGN NUMMER ETT: Utan hjälp från trojkan kan den grekiska staten inte betala för löner och pensioner

HITTILLS HAR Grekland tagit emot 73 miljarder euro i form av lån och inte en enda euro gick till löner och pensioner. 2011 gav Grekland 63 miljarder euro till grekiska och europeiska banker och trojkan bidrog bara med 35 miljarder. Resten kom från lönesänkningar och hård beskattning av arbetarklassen och de fattiga. Kapitalisterna har andra prioriteringar och att rädda banksystemet står högst på listan.

Alla vänsterpartierna får sammanlagt 40 % i opinionsmätningar och har större inflytande i samhället än någonsin

LÖGN NUMMER TVÅ: Det är vanliga människor som ska gynnas med det nya nödlånet

DE PRIVATA BANKERNA kommer att få hälften av lånet, 30 miljarder euro, direkt för att acceptera nedskrivningen av skulden. Ytterligare 6 miljarder kommer gå till räntor och resterande 30-40 miljarder till återkapitalisering. 35 miljarder går direkt till centralbanker i EU-länder och resten ska styras av trojkan. Sammanlagt 130 miljarder euro. Folket får ingenting och dessutom sänks minimilönerna med 22 % och får inte höjas på minst 3 år. 150 000 offentliganställda kommer att sägas upp och pensionerna skäras ner. Runt hörnet lurar strejkförbud och repression mot aktivister och fackföreningar som vågar visa motstånd.

LÖGN NUMMER TRE: Landet kommer att drabbas av fattigdom och hunger om betalningar till bankerna ställs in. Banksystemet kommer krascha och inte kunna finansiera investeringar

VILKA INVESTERINGAR pratar man om? 2011 betalade den grekiska staten 4 miljarder euro för att importera nya fartyg. Man skulle kanske tycka att det var en rimlig investering i ett land där det ligger hundratals öar. Men de flesta fartyg som köptes var oljetankers. Grekland äger världens största köpmansflotta och en anledning till det är att redare aldrig betalar skatt! Om regeringen fortsätter att prioritera deras vinster så kommer människor att svälta ihjäl framöver. Bubblan har spruckit och krisen sprider sig.

GREKLANDS KRIS är inte resultatet av den grekiska kapitalismens svaghet utan tvärtom. Trots recessionen 2010 betraktades Grekland som det trettioandra rikaste landet i världen. Dessa framgångar grundade sig på överklassens ambition att utnyttja situationen efter 1989 genom att expandera sin handel och starta nya banker i Balkan medan Serbien, Albanien och Rumänien drabbades av krig och en stor ekonomisk och politisk kris. Det var denna expandering och exponering i det globala systemet som gjorde att krisen slog så hårt.

MEDAN DET NYA åtstramningspaketet röstades igenom i parlamentet den 12 februari tog hundratusentals till gatorna

Demonstration på Syntagmatorget i Aten, den 12 februari 2012

i hela landet. Protesterna uppskattas vara de största sedan de som hölls i samband med att det första åtstramningspaketet röstades igenom i maj 2010. Nära en miljon Atenbor tros ha varit på gatorna och ett tjugotal stadshus ockuperades av demonstranter. Polisen försökte skrämma folk med tårgas, massarresteringar och våld utan framgång. Rörelsen på gatorna är större än någonsin. Äldre aktivister jämför den med rörelsen som störtade militärjuntan och blomstrade på 70talet.

MEN RÖRELSEN FINNS inte bara på gatorna utan även på arbetsplatser och den politiska vänstern spelar en betydligt större roll än förut. Det har varit arton generalstrejker de senaste tre åren men de flesta kontrollerades till stor del av byråkrater i fackföreningarna. Nu bevittnar man en politisk utveckling. Det finns flera aktivister som tar initiativ underifrån trots byråkraternas försök att begränsa aktioner till 24timmars strejker. Arbetare i stålindustrin Halyvourgia har strejkat i 100 dagar nu och en enorm våg av solidaritet från flera arbetsplatser har blomstrat upp. Journalister och personal på Elefterotypia, en av landets största tidningar, har ockuperat arbetsplatsen och publicerar en tidning som heter 'arbetarna'. Den har blivit väldigt populär och säljer mer än 30,000 exemplar varje vecka. Personal på TV stationen ALTER har ockuperat sin arbetsplats i tre månader mot nedskärningar och uppsägningar och har sitt eget program med aktivister, syndikalister och studenter som gäster trots provokationer från arbetsgivaren och polisen. Sjukvårdspersonal på flera sjukhus runt om landet har ockuperat sina arbetsplatser i protest mot nedskärningar och erbjuder gratis vård till fattiga och arbetslösa.

DET PÅGÅR OCKSÅ en enorm politisk kris. Journalister i borgerliga tidningar och TV varnar för att det politiska systemet kommer att krascha och att man måste sätta stopp för strejker och protester som förstör landets ekonomi, om nödvändigt med våld. PASOK, som vann valet med 42 % 2009, får bara 8 % i opinionsmätningar och tusentals medlemmar har lämnat partiet, arga och frustrerade. Tjugo parlamentsledamöter i PASOK röstade nej till det nya nödlånet och uteslöts från partiet som befinner sig i den värsta krisen någonsin. 22 ledamöter uteslöts från Ny Demokrati, det borgerliga partiet, för att de vägrade följa partiets linje och bildade ett nytt politiskt parti. Det högerextrema partiet LAOS som deltog i koalitionsregeringen splittrades och lämnade regeringen. Vänstern växer snabbt och har blivit starkare genom sitt stöd för massrörelsen. Alla vänsterpartierna får sammanlagt 40 % i opinionsmätningar och har större inflytande i samhället än någonsin. Kommunistpartiet KKE pratar om arbetarkontroll över produktionen och stödjer landets utträde ur EU medan Synaspismos (eurokommunister) övergett idén om skuldnedskrivning och nu förespråkar en konkurs underifrån. Dessa är välkomna förändringar och bör ses i samband med det ökade inflytande som den radikala vänstern ANTARSYA har.

Nyckeln till seger är att fortsätta strejkerna, att skapa fackföreningskommittéer underifrån som tar initiativet från fackföreningsbyråkraterna och att föra fram nya politiska alternativ till aktivister som lämnar socialdemokratin

NYCKELN TILL SEGER är att fortsätta strejkerna, att skapa fackförenings-kommittéer underifrån som tar initiativet från fackföreningsbyråkraterna och att föra fram nya politiska alternativ till aktivister som lämnar socialdemokratin. Arbetarna i Halyvourgia, Elefterotypia och ALTER visar vägen framåt. ■

MARKNADSMEKANISMER SÄNKER DEN HÖGRE UTBILDNINGEN

Genomströmning är det centrala begreppet i dagens universitetsvärld, som alltmer förvandlats till en utbildningsfabrik. *Antikapitalist* har intervjuat **Daniel Ankarloo**, lektor på Malmö högskola, som under våren kommer ut med en antologi om den högre utbildningen och de försämringar som skett när marknadstänkandet fått breda ut sig.

Hur skulle du förklara New Public Management? Hur kommer det sig att denna ideologi fått så stor spridning?

Mycket enkelt är New Public Management (NPM) försöket att genom en förändrad organisation införa marknadsmässiga affärsprinciper inom offentlig förvaltning. Man skulle kunna beskriva NPM som idén att organisera offentlig sektor som om det vore en marknad, fastän den inte är det. I den meningen skiljer sig NPM från regelrätta privatiseringar. Det finns många olika definitioner – men jag brukar lista ett antal nyckelbegrepp:

• Kundorientering
• Mätbarhet – kontroll – utvärdering
• Effektivitet – ”genomströmning”
• Resultatenheter (ekonomiskt ansvar)
• Intern konkurrens mellan de olika enheterna
• Resultatbaserad ersättning (lön/anslag)
• Näringsliv in i stat (”samverkan”) – stat bort från näringsliv (”renodling”)

Jag tror det finns en mängd skäl till varför NPM har fått så stort inflytande det senaste kvartsseklet. Förutom den mer omedelbara krisen under 1990-talet, skulle jag vilja framhålla två saker. Det ena är att NPM har kunnat ”nyliberalisera” den offentliga sektorn utan större motstånd och kontrovers, eftersom marknadsanpassningen sker utan att offentlig verksamhet direkt privatiseras. Det senare har varit svårare att smälta både för folkflertalet och framför allt för socialdemokratin. NPM är en mer osynlig form av marknadsanpassning, skulle man kunna säga.

Det andra är att sedan 1990-talet har den offentliga välfärden attackerats av en ohelig allians mellan en nyliberal marknadsförflackande höger å ena sidan och en postmodernt influerad nyvänster å den andra sidan. På det sättet har NPM-principerna kunnat kläs i både marknadsspråk (effektivisering, konkurrens, strömlinjeformning) och i vänsterspråk (egenmakt, brukarinflytande, transparens) samtidigt. Det har ytterligare avpolitiserat frågan – och därmed försvagat motståndet.

”Låt mig vara glasklar: Bolognaprocessen är en utbildningsmässig katastrof!”
- Daniel Ankarloo

Hur har synen på kunskap och bildning förändrats de senaste två decennierna i samband med denna ideologis intåg?

Kunskap har dels reducerats till ett objekt, en vara, som endast räknas i dess instrumentellt mätbara termer – så att den kan utvärderas och ”kvalitetssäkras” – dels har kunskapens innehåll anpassats och döpts om till affärsmässiga villkor. Kunskap blir ”humankapital” och samhälleligt och humanistiskt tänkande blir ”socialt” eller ”kulturellt” entreprenörskap. Bildning blir en ”investering” i humankapitalet. Mer specifikt odlas bilden av kunskap som något som man som individ har, ger eller får mer eller mindre av (som en vara, helt enkelt).

Det står i strid mot den grundläggande insikten att verklig, vetenskaplig kunskap bara kan genereras i en kollektiv process. Kunskapen frigörs därmed från sitt sociala och kollektiva innehåll och ”privatiseras”. Kunskap ses som en marknadstransaktion mellan förmenta jämlikar, inte som en ömsesidig bildning på bas av professionell hierarki.

Vilka konsekvenser har Bolognaprocessen fört med sig?

Låt mig vara glasklar: Bolognaprocessen är en utbildningsmässig katastrof! I processen urholkas professionen då den enskilde lärarens yrkesutövning perverteras till att underlätta för studenten att ”genomströmma” utbildningen så snabbt som möjligt. Den enskilde lärarens professionella omdöme blir, i denna logik, inte längre en tillgång att nyttja, utan ett direkt hinder att undgå för både organisation och student.

Vi universitetslärare vet att vetenskaplig kunskap är en tidsödande, mödosam process som kräver kultivering och tålamod – det finns ingen ”kungsväg”, som Marx sa, utan bara ”branta stigar”. Men med logiken om kunskap som ett objekt

som studenten – numera kund med en ”efterfrågan” – har rätt att (så snabbt som möjligt…) få av läraren, ersätts den surt förvärvade förmågan till kritiskt tänkande med en resultat- och kundorienterad logik där endast det mätbara, den säljbara kompetensen, räknas. Ämnesmässiga kunskaper som bjuder studenten motstånd efterfrågas inte längre. Snarast efterfrågas terapeutiska egenskaper hos läraren – i syfte att vårda ”resursbasen” och ”lugna studenters oro”. Allt för att ”underlätta”.

Vi utbildar inte längre bekymrade, kritiska medborgare, utan obekymrade, anställningsbara medarbetare. En närmast oändligt svällande övervakningsapparat (kallad ”kvalitetssäkring”) breder dessutom ut sig inom utbildningsområdet – för att kontrollera att vi snabbast möjligt producerar av marknaden efterfrågad ”studentprodukt” – den anställningsbare.

Universitetsorganisationen blir alltmer ”autonom”, men läraren och studenten blir samtidigt allt mindre autonoma. I en artikel rubricerad ”Från en produktionsprocess av kunskap till processandet av en kunskapsprodukt” försöker jag visa att det är exakt samma mervärdeskapande kapitalackumulationsprocess som styr varuproduktionen generellt i kapitalismen som numera styr även universitetet. I processen omvandlas hantverkarens arbete av egenvärde och autenticitet till proletärens jobb av meningslöshet och alienation.

Din senaste forskning berör de förändringar som högre utbildning utsatts för när marknadstänkandet fått breda ut sig. Hur skulle du beskriva dessa förändringar? Vad är den huvudsakliga påverkan på lärare och studenter?

Här hänvisar jag till min kollega Torbjörn Fribergs etnografiska forskning i frågan, som jag opportunistiskt utgår ifrån. Vi – och ett flertal andra akademiker – kommer snart ut med en antologi i frågan, men i kort sammanfattning: en marknadstänkande

utbildningsorganisation skapar marknadstänkande individer. Istället för en professionell relation där lärare och studenter möts i ömsesidig tilltro, odlas en kultur av ömsesidig misstro. Studenterna börjar misstro lärarna (och kräver anonyma tentor t ex) och vi lärare börjar alltmer skydda oss mot vad vi upplever vara allt ”gnälligare”, mer motsträviga och rättshaveristiska studenter.

Rent bokstavligen styrs nu relationen mellan student och lärare av en förhandlingslogik av kontrakt och överklaganden, samt legalt skydd mot varandra. Lärare och student får allt svårare att se varandra som ömsesidiga parter att tillgå i ett gemensamt kunskapsgenererande. Vi börjar istället se varandra som motstridiga parter att undgå. Resultatet blir en strömlinjeformning och likriktning som leder till mindre intellektuell variation och mer av den enfald som kallas ”constructive alignment” och ”lärandemål”. Constructive alignment innebär en ökad instrumentalism och ett ökat nyttotänkande, och mindre intellektuell frihet. Undervisningen styrs hårdare av lärandemålen och ytligare mätmetoder tillämpas. Den högre utbildningen blir allt lägre. Det är inte längre en mognadsprocess utan en infantiliseringsprocess som pågår.

Vad tror du vi kan förvänta oss framöver?

Det kommer bli mycket värre, innan det kan bli bättre! Alltför få och för svaga lärar- och studentintressen inser ens faran ännu. Och misstron mellan oss är tyvärr stark – av förklarliga skäl. Mycket starka byråkratiska intressen inom universitetsorganisationen har dessutom skapats och florerat för Bolognaprocessens bevarande och beskydd. Än så länge är därför motståndet individualiserat. De professionella som kan, flyr från grundutbildningen. De som blir kvar försöker göra så gott de kan, mest genom att försöka undgå organisationens påbud. De värsta cynikerna och opportunisterna ser ingen anledning till motstånd. De är de medgörliga. Och det är tyvärr den kategorin av lärare och studenter som premieras och gör snabbast karriär inom utbildningssystemet för tillfället. Men det är alltid rätt att göra motstånd… ■

En marknadstänkande utbildningsorganisation skapar marknadstänkande individer. Istället för en professionell relation där lärare och studenter möts i ömsesidig tilltro, odlas en kultur av ömsesidig misstro

Daniel Ankarloo och Torbjörn Friberg har redigerat en antologi om den högre utbildningen som ges ut på Gidlunds förlag i maj 2012

GENERALERNA, ISLAMISTERNA OCH DEN EGYPTISKA REVOLUTIONEN

Efter valet domineras det egyptiska parlamentet av islamister. Det Muslimska Brödraskapet är nu det största partiet. Men enligt den brittiske forskaren **Phil Marfleet** står rörelsen inför enorma utmaningar: det egyptiska folket kräver att Brödraskapet åstadkommer verkliga förändringar och bryter med militärmakten.

Egyptens nya parlament sammankallades den 23 januari och islamisterna dominerar stort. Muslimska Brödraskapet och Al-Nour-partiet innehar 73 % av alla platserna i underhuset, Nationalförsamlingen. Detta skapar en bild av en fantastisk valframgång för islamisterna och en svår tid framöver för de revolutionärer som inte delar deras agenda. Men bilden är mycket mer komplicerad – något islamisterna fick uppleva bara 48 timmar efter Nationalförsamlingens öppnande.

Årsdagen för den egyptiska revolutionen inföll den 25 januari. Miljoner egyptier begav sig då till Tahrirtorget där Brödraskapet hade uppfört en plattform och rest en stor banderoll med texten: ”Vi är på Tahrirtorget för att högtidlighålla 25 januari-revolutionen och deklarera att vi stöder revolutionens alla mål”. Talare från Brödraskapet gratulerade folket till alla framsteg och manade fram patriotiska sånger. Men de hade missbedömt stämningen totalt: allt eftersom torget fylldes, stod det klart att demonstranterna inte kommit för att fira några framgångar. De skanderade ”Frihet, rättvisa, social jämlikhet!” och dränkte effektivt Brödraskapets talare. Massorna ropade att folkets mål inte alls uppnåtts och att revolutionen måste fortsätta.

Vredens dag

Dessa scener upprepades två dagar senare på årsdagen av ”Vredens Fredag”, dagen då polisen dödade hundratals demonstranter. Stora delar av folkmassan överröstade Brödraskapets talare och krävde att de lämnade scenen. Demonstranterna insisterade att folket fortfarande sörjer sina döda, att mördarna måste ställas inför rätta och att striderna kommer att fortsätta tills De väpnade styrkornas högsta råd (SCAF) avsagt sig makten eller tvingats bort.

Illavarslande för Brödraskapet var att många av demonstranterna som anlände till Tahrirtorget kom direkt från moskéer – varifrån de förväntar sig ha sympatisörer. Men stora folkskaror samlades på torget efter fredagsbönen och ropade ”ner med militärregimen!”, ”Folket kräver fältmarskalk Tantawis avgång!”, ”Vi, det egyptiska folket, är den röda linjen (som ingen kan ta sig förbi)!” och ”Vi vill ha en civil regering, inte en militär!”. Dessa slagord var ett direkt ifrågasättande av Brödraskapet vars ledare uppmanat egyptierna att acceptera SCAF:s ledarskap tills militärerna själva anser sig redo att lämna ifrån sig makten.

Men miljoner egyptier håller inte med. Ända sen Mubaraks fall har polisen, militären och beväpnade gäng upprepade gånger mördat och massakrerat hundratals egyptier. Samtidigt har SCAF skyddat ökända personer som tillhört den tidigare regimen och militärrådet försöker hela tiden säkra sin egen maktställning och sina egna privilegier. Folk reagerade med avsmak när parlamentets nye talman, Brödraskapets Saad al-Katany, under det första sammanträdet föreslog ett offentligt tack till SCAF riktat till de väpnade styrkornas fältmarskalk, Mohamed Hussein Tantawi: ”Nationalförsamlingen lovordar ert historiska ställningstagande under den stora egyptiska revolutionen. Ni har ställt er på folkets och revolutionens sida … och som de modiga krigare ni är, axlade ni den tunga börda som detta val innebar”. Till och med Brödraskapets parlamentsledamöter motsatte sig detta uttalande som icke desto mindre skickades till militären å hela Nationalförsamlingens vägnar.

Brödraskapet hävdar visserligen att de är en disciplinerad och sammanhållen rörelse men det står ändå klart att Brödraskapet består av många grupper och nätverk och att ledningen har svårt att driva igenom sin vilja, speciellt bland de unga medlemmarna.

Brödraskapet leds av en särskilt konservativ grupp som valdes 2009 när Brödraskapet drog sig ur rikspolitiken. Efter årtionden av Mubarakregimens repression skulle medlemmarna nu istället ägna sig åt att följa religionen och utföra socialt arbete. Mubarak hade i princip tämjt Brödraskapet som befann sig i djup kris. En kommentar i Kairopressen löd: ” Är Brödraskapet slut som politisk rörelse? Kommer Brödraskapet inskränka sig till att bli en sluten och inåtvänd religiös rörelse efter att ha tappat initiativet och förmågan att inspirera folket?”

När Muhammad Badie valdes till Brödraskapets högste ledare 2010 deklarerade han att organisationen endast skulle arbeta för gradvisa reformer och inte konfrontera Mubarak. Många av Brödraskapets medlemmar blev förfärade: Mubaraks regim hade fängslat tusentals aktivister, bland dem några av

Brödraskapets mest ansedda äldste. Badie hade, i princip, offentligt underkastat sig Mubarak och distanserade Brödraskapet från Egyptens oppositionella politiska rörelser som vuxit i styrka de senaste tio åren. Speciellt starka var dessa kring frågor om politiska reformer, rättigheter för arbetare och studenter samt solidaritet med Palestina. Brödraskapets unga protesterade i vredesmod - men utan resultat.

Brödraskapet kunde inte ha varit mer oförberett när den egyptiska revolutionen inleddes i januari 2011. Dess ledare meddelade först att de inte tänkte delta i protesterna men ledningen fick ge vika när Egypten översvämmades av demonstrationer, där tusentals av Brödraskapets medlemmar deltog. Brödraskapet slöt snabbt en överenskommelse med SCAF: militären skulle förbereda val som maximerade Brödraskapets möjligheter och i gengäld skulle de stödja militärernas interimstyre.

Man fick sitt val och en stor majoritet i parlamentet, men segern kom med en prislapp. SCAF har använt det senaste året till att attackera den egyptiska revolutionen från alla håll, vilket alienerat miljoner egyptier och öppnat för splittringar inom Brödraskapet. Många unga medlemmar har lämnat och bildat ett nytt parti, Al-Tayyar Al-Masry. Två av Brödraskapets tidigare ledare har proklamerat att de ställer upp som oberoende kandidater till presidentposten. Brödraskapet hävdar visserligen att de är en disciplinerad och sammanhållen rörelse men det står ändå klart att de består av många grupper och nätverk och att ledningen har svårt att driva igenom sin vilja, speciellt bland de unga medlemmarna. Fler utbrytningar ur Brödraskapet är sannolika, speciellt när parlamentet ska hantera ekonomiska frågor samt SCAF, som vägrar lämna över kontrollen över Egyptens försvarsbudget, över landets utrikespolitik och över gator och arbetsplatser.

Brödraskapet dominerar ett parlament som är folkvalt men utan makt. Denna finns hos ledande officerare inom SCAF, handplockade av Mubarak som tjänstgjort under honom i årtionden. Denna motsättning kan i längden visa sig för svårhanterlig, till och med för Badie och de andra Brödraskapsledarna.

Muhammad Badie, högste ledare i Muslimska Brödraskapet

Brödraskapets röster

Varför röstade så många egyptier på Brödraskapet? I avsaknad av andra etablerade partier var de villiga att ge organisationen en chans. Innan Brödraskapet drog sig undan politiken 2009 hade man i åratal ställt upp i val, organiserat sig i professionella fackföreningar och deltagit i en rad välfärdsprojekt som skolor, kliniker, sjukhus och ungdomsgårdar. Inrikespolitiskt framstod Brödraskapet som ett reformistiskt alternativ till Mubarakregimen. Utrikespolitiskt var de motståndare till imperialistiska krig och stödde palestinierna (i alla fall på pappret), och lyfte fram sitt historiska stöd till den palestinska rörelsen och sin systerorganisation Hamas.

Brödraskapets största attraktionskraft för väljarna var dock att de sågs som ett nytt okorrumperat alternativ. Skandalerna med Mubaraks privata förmögenhet på 70 miljarder dollar i schweiziska bankkonton gjorde egyptierna rasande och resulterade i en längtan efter folkvalda politiker som åtminstone kunde påstå sig vara fria från korruption. Egyptierna gav Brödraskapet en chans – men håller nu ett vakande öga på dess agerande.

Mer komplicerat är det att förklara valframgången för de bokstavstroende salafisterna. Dessa partier framträdde offentligt först efter revolutionen och backades upp av tidningar och TV-stationer finansierade av penningmagnater i Gulfen, framför allt Saudiarabien. Det finns många rapporter om salafistiska kandidater som köper röster på landsbygden, samma röstfiskningsmetoder som Mubarak och hans Nationaldemokratiska Parti tidigare använt sig av. Paradoxalt nog använde sig salafisterna också av Nasser-erans radikala nationalism med löften om ett slut på fattigdomen och återupprättandet av den nationella stoltheten. Dessa appeller till de fattiga kombinerades med välbekanta krav på en konservativ islamistisk livsstil såsom förbud mot alkohol och en ny klädkod för kvinnor (inklusive en bannlysning av bikinis på alla Egyptens stränder, till hela turistindustrins bestörtning).

Fler utbrytningar ur Brödraskapet är sannolika, speciellt när parlamentet ska hantera ekonomiska frågor samt SCAF, som vägrar lämna över kontrollen över Egyptens försvarsbudget, över landets utrikespolitik och över gator och arbetsplatser

Sekulära partier

De sekulära partierna gjorde inte ett bra val. De kom igång sent med sina valkampanjer och kunde inte bygga upp rikstäckande partiorganisationer på bara några månader – vilket SCAF och Brödraskapet kallt räknat med. En del som kanske skulle ha röstat på de icke-religiösa partierna, hade redan beslutat sig för att inte rösta alls. Många radikala aktivister och delar av vänstern tog det kontroversiella beslutet att bojkotta valen, med argumentet att SCAF:s dödliga attacker mot demonstranter i november innebar att valet förlorat sin mening. Valdeltagandet i Egypten som helhet var lågt: officiellt uppgavs det ligga på 48 % i den första valomgången. I vissa delar av landet var siffrorna betydligt lägre än så. En ansenlig del av de valberättigade tyckte inte att en valprocess under militärstyre stämde överens med vad de förväntat sig av tiden efter Mubarak.

Brödraskapets kärna utgörs av affärsmän vars mål är ett stabilt Egypten och en fortsättning av samma nyliberala agenda som Mubarak, och de är beredda att göra alla möjliga överenskommelser med militären. Men Brödraskapet hyser också inom sig ett stort antal fattiga och även många från medelklassen som vill göra upp räkningen med SCAF. Många har det senaste året deltagit i gatuprotesterna och strejkerna. Den landsomfattande lärarstrejken till exempel mobiliserade tusentals av Brödraskapets medlemmar och supporters.

Valframgången för Brödraskapet innebär att deras ledning nu står under en enorm press att leverera resultat: avveckla militärstyret, avskaffa undantagslagarna, frige politiska fångar, ställa medlemmar ur den gamla regimen inför rätta och ta itu med den stigande arbetslösheten, hemlösheten, fattigdomen och hungern. Det mest omedelbara problemet är generalernas avskedsgåva till den nya civila regeringen: budgetnedskärningar på 20 miljarder dollar. Islamisterna intar sina platser med krav på att genomföra en åtstramningspolitik, samtidigt som de kombinerade effekterna av den globala finanskrisen och en stor nedgång i inflödet av utländsk valuta (framför allt på grund av turistnäringens kollaps under 2011) ifrågasätter om Egypten alls i nuläget

I januari förra året lät det; ”Folket och armén är som två fingrar på samma hand!” Idag låter det så här: ”Polisen och armén är som två fingrar på samma skitiga hand!”

Tahrirtorget, 25 januari, 2012

har råd att köpa spannmål utomlands och upprätthålla ens en miniminivå av matförsörjning. Stämningen i landet innebär att ingen kommer att acceptera nedskärningar: en attack på de livsnödvändiga matsubventionerna kommer ses som ett angrepp på folket.

För trettio år sen var Egypten självförsörjande; idag är landet världens största importör av spannmål. Förra året spenderade regeringen 5,5 miljarder dollar på subventioner av vete, socker, ris och matolja. Man subventionerar även butangas till matlagning. Både Internationella Valutafonden (IMF) och Världsbanken vill ha drastiska nedskärningar och att Egypten fullföljer Mubaraks gamla agenda: minskade matsubventioner samtidigt som man tar böndernas jord för att sen lämna över jorden till privata jordägare. Dessa slutar sen omedelbart att producera baslivsmedel och odlar istället exportgrödor som de kan tjäna grova pengar på.

Islamisterna har en enorm press på sig underifrån att hantera alla dessa missförhållanden. Kommer de att göra något åt de stigande matpriserna, stölderna av böndernas jord och skumraskaffärer där statlig egendom skänks bort till privata exploatörer? Kommer de att ta strid mot militärens ekonomiska privilegier, som tillåter generalerna att bygga lyxvillor, exklusiva rekreationsanläggningar vid havet och officersklubbar?

Under många månader har den revolutionära rörelsen visat sin förmåga att stå emot attackerna från SCAF och ständigt hitta nya sätt att organisera sig på vilka blivit revolutionens hjärta: aktivistkoalitioner, bildandet av grupper på arbetsplatser och universitetscampus, fristående fackföreningar och kvarterskommittéer. Efter novembervalet har följt en ny våg av strejker med krav på förhandlingar om löner, bonusar och jobb. Och ett viktigt domstolsbeslut, Egyptens appellationsdomstol försvarade än en gång sitt tidigare beslut till favör för de arbetare som krävt ett återförstatligande av de industriföretag som Mubarak olagligt privatiserade. Det kommer att bli fler utmaningar till privatiseringsagendan framöver.

”Martyren är i soporna och hunden (Mubarak) är i ett flygplan?!” lyder en protestskylt från 27:e januari 2012, och syftar på att demonstranter dödades och slängdes bland soporna medan Mubarak åkte till sin rättegång i ett privatflyg

Brödraskapets utmaningar

Kommer Brödraskapet och deras islamistiska allierade göra slut på Mubaraks fega stöd åt USA:s och Israels palestinapolitik? Kommer de att utradera Egyptens skamfläck: Gazas stängda gräns med sina stängsel och patruller, ett eko av Israels apartheid-mur? I Kairo i januari träffade Brödraskapets ledare den näst högste chefen från USA:s utrikesdepartement. Kabinettssekreterare Bill Burns meddelade att han var nöjd med samtalen och särskilt med Brödraskapets försäkran om att de skulle ”vidmakthålla Egyptens internationella skyldigheter” – kodord för upprätthållande av relationerna med Israel.

Valresultatet i Egypten har i internationella media tagits som intäkt för att revolutionen nu sviktar, att den blivit alltmer högersinnad och till och med kan anses vara avslutad. Det är inte det intryck man får på Tahrirtorget eller på andra stora, viktiga torg över hela Egypten. Tvärtom, folk radikaliseras alltmer och ilskan är stor över att militären fortfarande håller sig kvar vid makten. I januari förra året lät det; ”Folket och armén är som två fingrar på samma hand!” Idag låter det så här: ”Polisen och armén är som två fingrar på samma skitiga hand!”

Revolutionen fortsätter, nu med islamistiska reformister i regeringen.

Frågan som bör ställas är inte hur länge revolutionen kan fortgå, utan istället hur länge islamisterna kan behålla sin trovärdighet och sitt inflytande i ett samhälle som fortfarande undergår radikal förändring

Frågan som bör ställas är inte hur länge revolutionen kan fortgå utan istället hur länge islamisterna kan behålla sin trovärdighet och sitt inflytande i ett samhälle som fortfarande undergår radikal förändring.

• Översättning: Ann Olsson-Gislow

Artikeln är tidigare publicerad i Socialist Review, februari 2012.

KAPITALISM KONTRA DEMOKRATI

I slutet av förra året installerades icke folkvalda ”teknokrater” på premiärministerposterna i både Grekland och i Italien. **John Molyneux** menar att även om kapitalismen föddes med storslagna ord om universella rättigheter och friheter, har vi tvingats kämpa för varje utökning av demokratin – och vi kan inte lita på att dessa rättigheter inte åter kommer hamna under attack.

Idag säger sig nästan alla politiker värna om demokratin. Inte bara Obama, Sarkozy, Merkel och Cameron utan även politiker som Nick Griffin, ledaren för det högerextrema partiet BNP (British National Party). Även politiska krafter och organisationer som är uttalat anti-demokratiska, påstår sig tro på demokrati. Helt följdriktigt kallar det svenska högerextrema partiet sig för ”Sverigedemokraterna” medan Mubaraks parti i Egypten gick under namnet ”Nationaldemokratiska partiet”.

Detta visar vilken ideologisk makt ordet ”demokrati” har i dagens moderna värld. Tillsammans med ”frihet” framhölls ”demokrati” både i media och bland intellektuella som de två grundpelare som rättfärdigade ”väst” under det kalla kriget. Den viktigaste skiljelinjen gick, förklarade mängder av forskare och journalister, mellan den fria västvärlden och de totalitära kommunistregimerna i öst. Många av kapitalismens intellektuella försvarare, såsom Milton Friedman och Friedrich Hayek, hävdade att kapitalism och demokrati med nödvändighet går hand i hand.

På ett djupare plan bär den ständiga lovsången till demokratin vittne till folkets potentiella makt i dagens värld – en makt som har vuxit enormt i och med framväxten av en global urban arbetarklass – och att det är något de styrande fruktar. För att härska över folket måste du härska ”i folkets namn”.

Men vad politiker säger att de ska göra och vad de sen faktiskt gör, det är två helt olika saker. Den 1 november förra året tillkännagav Greklands premiärminister George Papandreou att han skulle hålla en folkomröstning om det ”åtstramningspaket” (dvs. brutala nedskärningar) som han förhandlat fram med ECB (Europeiska Centralbanken) och IMF (Internationella Valutafonden). ”Marknaden” (dvs. kapitalisterna), media, Merkel, Sarkozy och alla andra reagerade med våldsam vrede inför blotta tanken på att folket skulle ha någonting att säga till om i den frågan. Papandreou kallades till möte och blev tillsagd var skåpet skulle stå och att detta inte kunde tolereras.

Två dagar senare togs löftet om folkomröstning tillbaka och en vecka senare var Papandreou ersatt med Lucas Papademos utan någon demokratisk valprocess. I media kallas Papademos för ”teknokrat” men som den mesta jargong som används i dessa kristider är den avsedd att skapa förvirring. Papademos är en bankman. Han var chef för den grekiska centralbanken från 1994 till 2002 och vice ordförande för den europeiska centralbanken (ECB) från 2002 till 2010.

När den italienska skuldkrisen trappades upp avgick Berlusconi och ersattes med en lika odemokratiskt tillsatt ”teknokrat”, Mario Monti. Monti är ekonom. Han är dessutom europakommissionär och internationell rådgivare till Goldman Sachs och Coca-Cola. Den 9 november blev Monti utsedd till ”senator på livstid” av Italiens president och en vecka senare svors han in som premiärminister i spetsen för en ”nationell samlingsregering” bestående av bankirer och affärsmän.

I båda fallen, i en situation med en extrem ekonomisk kris, har folket fråntagits sin demokratiska ”rätt” att välja sin regering för att säkerställa att de internationella bankernas krav på kraftiga åtstramningar snabbt genomförs. Åtstramningar som är så brutala att en politiker med pressen att bli omvald skulle rygga för att driva igenom dem.

I skrivande stund kräver Merkel och Sarkozy ändringar i Lissabonfördraget med syfte att skapa en gemensam finanspolitik och en hårdare budgetdisciplin bland EU:s medlemsstater, vilket innebär att de demokratiskt valda regeringarnas makt eroderas ytterligare. Dessa ändringar skulle i praktiken innebära att folkvalda regeringar fick ännu mindre att säga till om. Vad är egentligen det verkliga förhållandet mellan kapitalism och demokrati? Här behövs först en historisk tillbakablick.

I både Italien och Grekland, i en situation med en extrem ekonomisk kris, har folket fråntagits sin demokratiska ”rätt” att välja sin regering för att säkerställa att de internationella bankernas krav på kraftiga åtstramningar snabbt genomförs.

Historiska lärdomar

Historiskt sett finns det ett visst samband mellan kapitalismens uppkomst och den moderna demokratins genombrott men inte alls lika starkt som det brukar hävdas. Under feodaltiden var borgarklassen underställd feodalherrarna, och även om den var en minoritet var den redan en exploaterande klass, och var i maktstriden med feodalherrarna tvungen att framställa sig som representant för hela samhället. *I Socialismens utveckling från utopi till vetenskap* skriver Friedrich Engels: ”Men vid sidan av motsättningen mellan feodaladel och det borgerskap, vilket uppträdde som representant för hela det övriga samhället, bestod den allmänna motsättningen mellan utsugare och utsugna, mellan rika dagdrivare och arbetande fattiga. Men det var just

Asamblea Barcelona Indignados, augusti 2011

denna omständighet som möjliggjorde för borgarklassens representanter att framställa sig som representant inte för en bestämd klass utan för hela den lidande mänskligheten.”.

För att upprätthålla denna illusion specialiserade sig borgarna på att komma med abstrakta deklarationer av rättigheter - alltifrån Bill of Rights i England 1689 till den amerikanska självständighetsdeklarationen 1776 med sitt uttalande om att ”alla människor är skapade jämlika; att de av sin skapare har tilldelats vissa oförytterliga rättigheter och att rätten till liv, frihet och strävan efter lycka finns bland dessa”. Därefter följde USA:s Bill of Rights samt den franska revolutionen med sitt rop på ”Frihet, Jämlikhet och Broderskap” och deklarationen om människans och medborgarens rättigheter.

Dessutom kom borgarklassen och dess borgerliga revolution att kopplas samman med kravet på parlamentarisk demokrati i motsats till monarki och andra sorters envälden. Som exempel kan nämnas de protestantiska provinsernas revolt i Nederländerna på 1500-talet, det engelska inbördeskriget mellan kung och parlament på 1600-talet samt den lagstiftande ståndsförsamlingens och nationalförsamlingens roll spelade under franska revolutionen.

När det kom till kritan visade sig emellertid utsagorna om ”mänskligheten” och det ”universella” vara fulla med kryphål och undantag, det vill säga vara allt annat än universella. Katolikerna var inte inkluderade i den brittiska Bill of Rights, och det klassiska exemplet är exkluderingen av de svarta slavarna i den amerikanska revolutionen. Kvinnor var också uteslutna från de mänskliga rättigheterna. Inte heller de ursprungsbefolkningar som förtrycktes av kolonialismen tillerkändes (oavsett hudfärg) några mänskliga eller politiska rättigheter. Men den privata äganderätten omhuldades alltid som den heligaste rättigheten av dem alla. Borgarklassens entusiasm för parlamentarism sträckte sig heller aldrig så långt som till allmän rösträtt.

Under Putney-debatterna i England 1647 (som handlade om hur långt revolutionen skulle gå) hävdade Henry Ireton (företrädare för Cromwell mot de mer radikala Levellers) ”att ingen har rätt att intressera sig för eller delta i rikets affärer, och bestämma eller välja de lagar vi ska styras av – om inte vederbörande har ett permanent och fast intresse i riket”.

Med ”permanent och fast intresse” menade Ireton privategendom och framför allt jordägande. Ireton ansåg att de egendomslösa inte kunde ges rösträtt eftersom de genast skulle använda den till att avskaffa den privata äganderätten – vilket naturligtvis var helt otänkbart för överklassen. Detta motstånd mot allmän rösträtt (dvs. rösträtt för arbetarklassen) fanns kvar hos både den brittiska överklassen och hos överklassen i andra länder till åtminstone slutet av 1800-talet.

Historikern Lord Macaulay, medlem i Whig-partiet (liberaler), skrev under 1800-talet att allmän rösträtt ”skulle utplåna regeringsmakten” och ”var fullständigt oförenligt med civilisationens existens”. Även John Stuart Mill, liberalismens store filosof, motsatte sig allmän och lika rösträtt av rädsla för att arbetarklassen skulle få majoritet i parlamentet.

Det föll därför på arbetarklassen att själv

När det kom till kritan visade sig emellertid utsagorna om ”mänskligheten” och det ”universella” vara fulla med kryphål och undantag, det vill säga vara allt annat än universella.

slåss för allmän och lika rösträtt i en lång och utdragen kamp. Några av de viktigaste sammandrabbningarna var Peterloo-massakern i England 1819 (kavalleriet red rakt in i en enorm folkmassa som samlats på ett fält i Manchester för att kräva rösträtt), den engelska chartiströrelsen 1838-1859 (en tidig arbetarrörelse som krävde allmän och lika rösträtt), revolutionerna 1848, Pariskommunen år 1871, den belgiska generalstrejken år 1893 (som resulterade i rösträtt för män), alla strider för kvinnlig rösträtt, ända fram till medborgarrättsrörelsen i USA på 50- och 60-taleen.

Rösträtt – men inte för alla

I en artikel från 1977 i New Left Review med rubriken *Kapitalismens styre och demokratins framväxt* visade marxisten Göran Therborn att ingen av de sjutton ledande kapitalistländerna hade uppnått allmän och lika rösträtt år 1900. Australien var först 1903, följt av Nya Zeeland 1907. Åren 1917-1920 var den period när något som i alla fall liknar allmän rösträtt infördes i allt fler länder även om det fanns ett flertal inskränkningar, som till exempel att kvinnor under 30 inte fick rösträtt i England förrän 1928. Begränsad allmän rösträtt infördes i Österrike (1918), Kanada (1920), Finland (1919), Tyskland (1919) Sverige (1918) och England (1918).

Med andra ord vann arbetarklassen rösträtten som en biprodukt av den revolutionära vågen som svepte över Europa i slutet av första världskriget. Rösträtten, ofta sedd som demokratins signum, är dock bara meningsfull om valen är fria och parlamentet suveränt. Avskräckande exempel är de riggade val som Mubarak regelbundet iscensatte i Egypten eller det tyska parlamentet som var underdånigt kejsaren fram tills den tyska revolutionen 1918.

Rösträtten är därför en del av ett paket av demokratiska rättigheter som pressfrihet, yttrandefrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, demonstrationsfrihet, likhet inför lagen och så vidare. Precis som när det gäller rösträtten så har dessa fri- och rättigheter inte vunnits utan långvarig strid och därefter fått försvaras gång på gång. Både i stor och liten skala; från motståndet mot fascismen till dagens alla småskaliga tvister som rör politiska, fackliga och lagliga rättigheter.

Det faktum att dessa mänskliga rättigheter, med alla sina undantag och villkor, på det hela taget vunnits (viktiga undantag är Kina och stora delar av Mellanöstern) är en instabil kompromiss i ett pågående klasskrig.

Å ena sidan är det verkliga segrar vunna från en motvillig kapitalistklass som bör firas och försvaras som sådana. Å den andra speglar de en insikt som överklassen internationellt gradvis tagit till sig – att om samhället är någorlunda socialt stabilt – kan de och kapitalismen leva med ”demokrati” och tvärtom vad överklassen befarat, kan de egendomslösa förmås att inte skapa lagar som förbjuder privat ägande.

Den borgerliga demokratins natur

Ordet ”demokrati” betyder bokstavligen att folket styr men den borgerliga demokratin levererar inget verkligt folkstyre, ens när den är som mest perfekt. I realiteten är den borgerliga demokratin, för att använda Marx ord ”en borgerlig diktatur”.

Orsakerna är flera. Inte ens det mest demokratiskt valda parlament och regering äger eller kontrollerar de viktigaste produktionsmedlen eller de största förmögenheterna i samhället. Dessa befinner sig fortfarande i händerna på kapitalisterna som står utanför demokratisk kontroll och som enbart sätter sin agenda med hänsyn till den kapitalistiska konkurrensens lagar.

Folkvalda regeringar kan bara styra landet inom gränser som bestäms och accepteras av överklassen, vars agenda ofta döljs genom benämningar som ’marknaden’ eller ’näringslivet’.

Därför kan folkvalda regeringar bara styra landet inom gränser som bestäms och accepteras av överklassen, vars agenda ofta döljs genom benämningar som ’marknaden’ eller ’näringslivet’. Även motvilliga regeringar kan nästan alltid tvingas till lydnad genom investeringsvägran, kapitalflykt, valutaspekulationer och så vidare.

Dessutom måste det folkvalda parlamentet samexistera med statsapparaten (armén, polisväsendet, domstolarna, statstjänstemännen etc.) vars delar inte heller är folkvalda utan strikt hierarkiskt rangordnade och intimt sammanflätade – socialt, ekonomiskt, historiskt och ideologiskt – med överklassens intressen.

Eftersom staten har detta våldsmonopol och denna stora maktkoncentration så är den central för att regeringen ska kunna driva igenom sin politik. Statsapparaten kan också utöva ett massivt inflytande på regeringens politik och i trängda lägen avsätta och ersätta regeringar (till exempel militärkuppen i Chile år 1973).

Till detta kan tilläggas Marx berömda ord om att de dominerande idéerna i ett samhälle alltid är den härskande klassens idéer. Hela den politiska processen ramas in av kapitalismens ideologiska antagelser, först och främst att den kapitalistiska produktionen med vinst som det överordnade målet är naturlig och evig. Detta antagande översätts sedan till specifika politiska åtgärder och attityder som trumpetas ut i både privatägda och offentligt ägda media (nedskärningar är nödvändiga, strejker oansvariga etc.). Dessutom innebär den enorma ojämlikheten mellan kapitalistklassen och arbetarklassen att de i själva den politiska kampen, inklusive val, går in med helt olika ekonomiska och politiska resurser.

Till detta kommer den alienation, exploatering och förtryck som större delen av arbetarklassen och de fattiga utsätts för på daglig basis, som innebär att folk under normala omständigheter är så utkörda och exkluderade att de ”inte bryr sig” om politik, det intresserar dem inte. Röstskolk är mycket vanligare längst ner på samhällsstegen.

Slutligen motarbetar de borgerliga valen och valsystemet en genuin demokrati eftersom de röstberättigade bara kan lägga sin röst som isolerade individer en gång vart fjärde eller femte år. De röstar på riksdags- och parlamentsledamöter som representerar så stora distrikt att de inte går att ställa till svars eller ens komma ihåg namnet på och dessa ledamöter får, om

Rösträtten förnekades länge grupper som kvinnor och svarta, även i de mest ”demokratiska” länderna.

de väljs, en social ställning och inkomst som ligger högt över deras väljares. Det är därför lätt hänt att dessa representanter på ett subtilt, eller kanske inte så subtilt, sätt korrumperas och sviker sina vallöften.

Även om allt detta gör parlamentarisk demokrati till en yttre fasad som döljer det verkliga kapitalistiska styret, så är borgarna inte villiga att upprätthålla ens denna fasad under alla omständigheter. Detta har bevisats gång på gång av fascismen i Italien, Tyskland, Spanien och Portugal samt av den grekiska militärjuntan (1967-74) liksom av oräkneliga väststödda diktaturer i Latinamerika, Mellanöstern och på andra platser.

Klasskompromiss

Den borgerliga demokratin är en klasskompromiss, en eftergift som avtvingats överklassen. Denna demokrati består, som visas ovan, av ”rättigheter” och praktiska tillämpningar som, även om de inte gör slut på det borgerliga styret, begränsar dess framfart och gör det möjligt för arbetarklassen och andra folkrörelser att organisera sig mot det. Dagens elit kommer inte utan vidare att avskaffa demokratin. De är väl medvetna om fördelarna med att härska med folkets ”samtycke” och om den legitimitet en demokratisk fasad ger och de allvarliga riskerna med att försöka införa öppen diktatur eller fascism.

Endast en kombination av svåra ekonomiska omständigheter, politisk rädsla och övertygelsen att de kan komma undan med det skulle kunna få överklassen att slå in på en väg mot diktatur. Det är troligt att allvarliga splittringar i frågan om taktik och strategi skulle uppstå i de egna leden i en sådan situation innan majoriteten av överklassen skulle samla sig kring ett fascistiskt eller antidemokratiskt alternativ.

Så var står vi idag? Kapitalismen befinner sig i en allvarlig global kris som skapar mängder av ekonomiska, sociala och politiska spänningar, exempel på detta är Euro-krisen, viktiga politiska motståndsrörelser som Occupy-rörelsen i USA, ”Indignados” i Spanien samt de brittiska pensionsstrejkerna. Den största och starkaste rörelsen efter den arabiska våren är de många generalstrejkerna, demonstrationerna och upploppen i Grekland.

Sett i detta sammanhang utgör installationen av Papademos och Monti som regeringschefer en allvarlig varningsklocka. Detta markerar en glidning åt det anti-demokratiska hållet i den borgerliga demokratins ständigt skiftande och sköra balans. Denna förskjutning hänger också ihop med den ökande polisbrutaliteten mot demonstranter och de stenhårda domar som förekommit i England liksom de samordnade polisaktionerna mot Occupy-rörelsen i USA.

Den borgerliga demokratin är en klasskompromiss, en eftergift som avtvingats överklassen

I sig själva innebär inte dessa händelser att borgerligheten övergett demokratin – ett sådant steg skulle även innebära förbud mot fackföreningar och politiska organisationer, stopp för strejker och demonstrationer, upphävd rösträtt och upplösande av folkvalda församlingar (parlament, riksdagar). Men det som händer nu bör ses som en varningssignal för vad som komma skall, för vad de som utgör 1 % av befolkningen utan samvetskval är beredda att göra ifall de känner sig tillräckligt trängda.

Det bör också bli en påminnelse om en gammal lärdom. Även om vi inte har några illusioner om den borgerliga demokratin och kämpar för att ersätta den med en högre demokrati av arbetarråd, så måste vi kämpa med näbbar och klor för att försvara de demokratiska framsteg som arbetarklassen hittills uppnått.

• Översättning: Ann Olsson-Gislow
Tidigare publicerad i Socialist Review januari 2012.

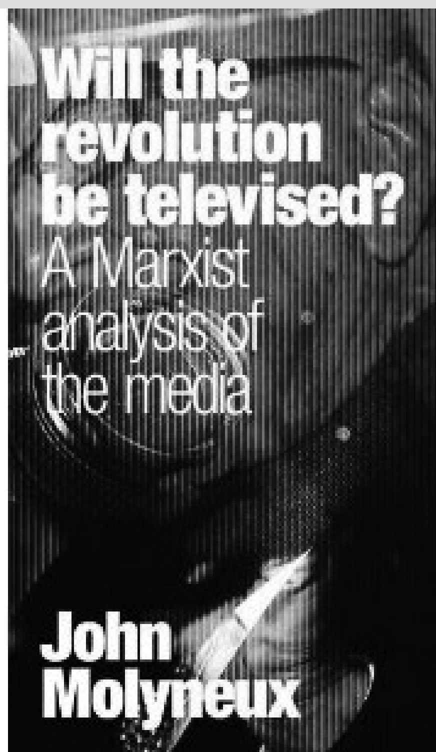
WILL THE REVOLUTION BE TELEVISED?

I denna bok i fickformat tar författaren och socialisten John Molyneux upp alla de stora frågorna kring hur dagens media fungerar. Även om boken är kort och skriven med lätt hand ger den gott om exempel på hur media fungerar, och hur vi kan analysera den ur ett marxistiskt perspektiv.

MOLYNEUX ARGUMENTERAR att media i ett kapitalistiskt samhälle är så hårt vinklad utifrån ett överklassperspektiv att vi inte längre ser det; det är självklart att stödja näringsliv, banker och entreprenörskap, i TV-program som Draknästet visas chefer upp som nödvändiga och goda förebilder. De obegripliga ekonominyheterna där Dow Jones åker upp eller ner ifrågasätts inte längre. Även i populära TV-såpor som har en stor arbetarklasspublik befinner sig karaktärerna sällan på jobbet, och om de gör det är de nästan alltid småföretagare och nästan aldrig fackligt eller politiskt aktiva.

VINKLINGEN SES OCKSÅ i paneldebatter där en person med vänsterperspektiv oftast inte syns alls, men om så är fallet framställs som en udda fågel, ett pikant inslag eller en vänsterextremist - att jämföra med de i panelen som är på högerkanten och framställs som en del av mittfåran.

MOLYNEUX REFERERAR även till studentprotesterna i Storbritannien i slutet av 2010 och till kravallerna som skakade hela landet i slutet av sommaren

förra året, och hur media beskrev de som deltog i upploppen som kriminella utan något politiskt motiv alls. Radio och TV var fulla av fördömanden men inga förklaringar och ingen analys. När någon bryter konsensus blir vinklingen tydlig. Den karibiske kulturarbetaren och programledaren Darcus Howe lyfte i en intervju fram polisens systematiska diskriminering av svarta och ett polismord av en svart man som bakgrund till upploppen. Då avbröts han konstant och BBC-journalisten försökte sen svartmåla honom genom att påstå att han är en upprorsmakare som själv deltagit i kravaller tidigare (BBC tvingades senare be om ursäkt).

I en kritik mot uppfattningen att media i sig skapar vad som händer (the medium is the message) visar Molyneux att den arabiska våren var mycket mer än Facebook och Twitter, även om dessa media var användbara för aktivisterna.

ÄR MEDIA DÅ allsmäktig? Det korta svaret är nej. Den stora avlyssningsskandalen kring Rupert Murdochs News of the World visar att även jättarna kan tvingas på knä (News of the World finns inte längre). Murdoch som har tillgång till alla världens ledare var betraktad som en av världens mäktigaste män. Skandalen har inte tagit slut än och många i toppositioner har varit tvungna att avgå. Skandalen har gått hela vägen till toppen av samhället och visar hur tätt sammanvävda media, politik, polis och storföretag är. Den brittiska statsministern var nära vän och granne med de som står i skandalens centrum och hans mediasekreterare var själv inblandad i den olagliga avlyssningen.

I EN KRITIK MOT uppfattningen att media i sig skapar vad som händer (the medium is the message) visar Molyneux att den arabiska våren var mycket mer än Facebook och Twitter, även om dessa media var användbara för aktivisterna.

MOLYNEUX MENAR OCKSÅ att det är viktigt att inte glömma att mediearbetare själva kan bli en motkraft och organisera mot överklassens agenda. Ett exempel på detta är en brittisk grupp av journalister som under upptakten till Irakkriget bildade 'mediearbetare mot kriget'.

DETTA ÄR EN PEPPANDE och inspirerande liten bok som tydligt skär igenom några av de moderna myterna om media och samtidigt förklarar hur media fungerar i ett klassamhälle. Rekommenderas. ■

• Sean Pook

Will the revolution be televised? A Marxist analysis of the media
John Molyneux
Bookmarks förlag

BIBELN PÅ SCEN

Den brittiske litteraturvetaren och marxisten Terry Eagleton säger någonstans att kapitalismen inte behöver en metafysik – en lära om vad vår värld är uppbyggd av för att fungera. Den kan smidigt, eller mera hårdhänt, etablera sig i alla samhällen, de som domineras av andetro likaväl som sekulära och gudsförnekande. Eftersom det inte behövs någon särskild metafysik lämnas frågan om vad en människa är och vad hon verkligen behöver öppen. Fyll i själv eller lyssna på kommersens locktoner.

HUR DET ÄN ÄR med den saken så kan vi konstatera att de flesta finner det ohållbart att inte finna något slags svar på de stora frågorna. Den mänskliga tillvaron föder frågor och varje tid har sina ”eviga”. Att ekonomin kan rulla på utan svar betyder naturligtvis inte att människorna kan göra detsamma. Och visst kan vi läsa Stadsteaterns uppsättning av Bibeln som just ett behjärtansvärt försök att få oss att brottas med frågor om Rättvisan, Kärleken, Människan och förstås om Gud.

FÖR MIN DEL FINNER jag Gud märkligt frånvarande. Istället är det de stora männen i historien som får ta plats. Abraham och Moses, Job och Jona får alla framträdande platser. Först i sista scenen får Gud lägga ut texten till Jona där han ligger i valfiskens buk.

NATURLIGTVIS LYCKAS inte uppsättningen fånga komplexiteten i alla de möjliga gudsföreställningar som vunnit inflytande genom åren. Vad värre är att inte heller relationen mellan människan och Gud blir särskilt väl genomlyst. Den judiska bibeln och den kristna är samma texter men i olika ordning. De tidiga kristna redigerade om det material de övertog från judendomen så att det gamla testamentet skulle avslutas med profetiorna om den messias som skulle sändas av Gud. Detta för att få en smidig och övertygande övergång till evangelierna om Jesus, enligt de kristna den messias

som profeterna talat om. I den judiska bibeln är historien om Gud en historia om en gud som går från att tala till att tiga. Konfronterad med Job, den man som Gud tar ifrån allt han äger och har, men som inte accepterar Guds grumliga skäl tystnar Gud. Men den Gud vi möter på Stadsteatern är en mycket kristen Gud. En Gud som skapar människan, blir missnöjd med resultatet och människans ondska, dränker mänskligheten förutom Noak och hans familj och sedan inser att något annat

Det jag saknar mest är just frågorna om hur de stora drömmarna om ett rättvist samhälle kan se ut ur ett bibliskt perspektiv idag. Det kollektiva handlandet lyser med sin frånvaro.

måste till för att rätta till det som blivit fel. Genom Kristus öppnas möjligheten till ett liv med hopp om att lämna den mänskliga ondskan bakom oss.

OCH VISST FINNS DET fina scener på vägen till denna slutsats. Lots fru, som förvandlades till en saltstod eftersom hon vände sig om och betraktade Guds förstörelse av Sodom skildras som någon som lider av posttraumatisk stress. Inför Guds hot vägrar Egyptens Farao att ”ge vika för terrorism” och släppa det judiska folket ur fångeskap. Moses påpekar att en invandrare ska behandlas väl eftersom även judarna var invandrare än gång. Allt detta resonerar väl mot dagens hårdnade ton mot människor som sökt sig till Sverige. Samtidigt är det beklämmande att det antisemitiska drag som funnits hos kristendomen från första början snarast framhävs i föreställningen.

DE TIDIGA KRISTNA hade ett intresse av att framställa Kristus som en för den romerska makten harmlös figur. Hans kungadöme var av en annan karaktär och inget för de romerska myndigheterna att bry sig om. Skulden för Jesu död låg i judisk fanatism snarare än kristen upprorsanda. Stadsteatern för vidare denna antisemitism när de porträtterar Moses som en fanatiker vars intresse för sina judiska fränders sexliv nästan väger tyngre än hans fruktan inför Gud. Pontius Pilatus, den romerska ståthållare som dömde Kristus till döden frikänns helt. Det är de judiska prästerna som bär skulden. Ingenstans hittar jag ett ifrågasättande av dessa gamla bortförklaringar till Jesus samhällsomstörtande jämlikhetsbudskap.

OCH DET JAG SAKNAR MEST är just frågorna om hur de stora drömmarna om ett rättvist samhälle kan se ut ur ett bibliskt perspektiv idag. Det kollektiva handlandet lyser med sin frånvaro, ja förutom i skildringen av Babels torn. Och om dessa frågor inte tas på allvar så blir det hela i slutänden ett existentiellt navelskåderi som blir slutpunkten på en bitvis ändå omtumlande kväll på teatern. ■

• Martin Kehlmeier

Bibeln visas på Göteborgs stadsteater fram till och med den 8:e maj

SVERIGE - REVOLTEN 1917-1918

Europa i början av 1917 var en kontinent på revolutionens rand. I tre år hade världskriget till stor del slagit sönder den borgerliga ordningen, samtidigt som miljoner offrats i skyttegravarna. De soldater som 1914 med tillförsikt gått ut i kriget uppfyllda av en patriotisk anda och tro på den traditionella borgerliga ordningen hade efter år av masslakt demoraliserats, alltfler hade förlorat sin tro på det gamla borgerliga Europa som störtat hela världen ut i den stora katastrofen. 1917 kom att bli startskottet för det underliggande revolutionära missnöjet i hela Europa.

I RYSSLAND KASTADE arbetarklassen den månghundraåriga Romanovätten på historiens skräphög genom strejker och genom att få armén att gå över på folkets sida. Samtidigt kokade missnöjet i hela Europa, stora delar av den franska armén revolterade, på Irland tilltog det uppror som startade 1917, Österrike-Ungern och det Osmanska riket stod på gränsen till upplösning. Europas arbetarklasser och soldater började kräva ett slut på kriget och ett slut på den ordning som tvingat dem till så blodiga offer. Det oerhörda lidande som kriget skapade för folken polariserade det politiska klimatet. Även Sverige, som inte deltog i kriget, drabbades hårt av den sönderfallande borgerliga ordningen. I och med de allierades blockad på centralmakterna kollapsade den internationella handeln. Detta ledde till massiva prishöjningar på livsmedel som framförallt drabbade arbetarklassen, det allt sämre försörjningsläget innebar ren svält för stora grupper arbetare. Samtidigt som lönerna, på grund av krigsinflationen, blev mindre värda ökade företagens profiter kraftigt, bland annat genom en stor export till det krigförande Tyskland. Det var i denna kontext som nyheterna om revolutionen i Ryssland februari 1917 spred sig över världen.

I SVERIGE HADE DEN djupa konflikten inom det socialdemokratiska partiet lett till stora politiska motsättningar mellan den reformistiska högerfalangen och den mer radikala och delvis revolutionära vänsterfalangen. Konflikten slutade med att vänsterfalangen uteslöts ur det socialdemokratiska partiet, dessa grupper kom snart att bilda ett nytt parti, Sveriges socialdemokratiska vänsterparti. Det nya vänsterpartiet och den syndikalistiska rörelsen, med inspiration ifrån Ryssland och det jäsande missnöjet i arbetarklassen, började mobilisera de mer radikala arbetarna för direkta politiska aktioner för allmän rösträtt, 8-timmars arbetsdag och bröd. På många orter tog arbetarna till direktaktioner. För att tvinga handlare att sänka priserna på bröd och mjölk uppsökte arbetare brödbutiker i städerna, och arbetare gav sig även ut på landsbygden för att tvinga bönderna att sälja sina varor till lägre priser. I vissa fall plundrades brödbutiker och på en del orter förekom det slagsmål mellan inkallad polis och arbetare. Under åren 1917-1918 tilltog agitationen och mobiliseringen ifrån vänstern, både soldater och arbetare involverades i försök att bilda soldat och arbetarråd, men på grund av vänsterns svaghet blev dessa försök bara framgångsrika i begränsad utsträckning. Överlag lyckades den reformistiska socialdemokratin och inte minst den reformistiska fackföreningsrörelsen behålla kontrollen över situationen och majoriteten av arbetarnas lojalitet.

I SAMBAND MED bolsjevikrevolutionen i Ryssland i november 1917 kom dessutom starka högerkrafter att mobilisera motstånd mot den revolutionära vänstern. Dock, inför trycket underifrån och missnöjet i samhället tvingades vissa avgörande samhällsreformer fram. Högern vågade inte längre säga nej till kravet på allmän och lika rösträtt och 8-timmars arbetsdag. Snart kom SSV att splittras i en reformistisk del som återvände till SAP, och en annan del, med inspiration ifrån Ryssland, bildade Sveriges kommunistiska parti. Efter kriget avtog dock de revolutionära stämningarna och världskapitalismen kunde åter stabiliseras. SKP kom snabbt att isoleras och SAP blev helt dominerande i arbetarklassen, 1920-talet blev reaktionens årtionde, först under 1930-talsdepressionen väcktes åter mer radikala krav till liv. ■

1917 kom att bli startskottet för det underliggande revolutionära missnöjet i hela Europa.

Mattias Börjesson